

Rapport fra arbejdsgruppen
om
overgrænse på 500 dyreenheder tilladt per
staldanlæg

December 2007

Indholdsfortegnelse

1. Indledning og kommissorium	5
2. Sammendrag.....	6
Anbefalinger.....	6
Juridiske forhold	8
Økonomiske konsekvenser	8
Andre konsekvenser.....	9
Andre anbefalinger.....	9
3. Baggrund.....	10
4. Nuværende lovgivning om smitteforebyggelse hos klovbærende dyr.....	11
Vurdering	13
5. Smitteforebyggende foranstaltninger.....	14
Handel med dyr.....	15
Luftbåren smitte	15
Andre spredningsveje.....	16
Metoder til at forhindre spredning af sygdomme.....	16
Vurdering	18
6. Medicinforbrug	19
Vurdering	19
7. Zoonoser.....	19
Vurdering	19
8. Overvågningsprogrammer ("early warning")	20
Vurdering	20
9. Det veterinære beredskab – aflivningskapacitet.....	21
Aflivningskapacitet for svin.....	21
Aflivningskapacitet for kvæg.....	21
Aflivning af fjerkræ	22
Vurdering	23
10. Anbefalinger.....	24
Lovgivning.....	27
Vurdering	28
Økonomiske konsekvenser	28

1. Indledning og kommissorium

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri, Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggender (nu: Fødevareministeriet) og Dansk Landbrug er enige om at vurdere mulighederne for en eventuel justering af den nuværende grænse på 500 dyreenheder tilladt per staldanlæg.

De to ministerier forudsætter, at justeringen ikke har implikationer i forhold til beskyttelsesniveauet mod udefrakommende husdyrsygdomme, i forhold til udviklingen i medicinforbruget og at man i tilfælde af udbrud af smitsomme husdyrsygdomme kan aflive og destruere besætninger inden for 24 timer. De to ministerier forudsætter desuden, at dyrevelfærden ikke forringes.

Kommissorium

Der blev nedsat en arbejdsgruppe, der skal:

- Stille forslag til tiltag der sikrer, at et højere loft for antallet af dyreenheder per staldanlæg ikke påvirker risikoen for introduktion af smitsomme husdyrsygdomme i store besætninger.
- Stille forslag der sikrer, at et højere loft for antallet af dyreenheder per staldanlæg kan implementeres uden at medicinforbruget øges i utilfredsstillende grad. I den forbindelse ses på sundhedsrådgivningsaftalerne.
- Sikre at de ovenfor nævnte forslag ikke forhindrer, at besætninger kan aflives og destrueres inden for 24 timer.

Formanden for arbejdsgruppen var Fødevarestyrelsens Veterinærdirektør, Jan Mousing.

Arbejdsgruppen bestod af Birgitte Thiesen (indstillet af Direktoratet for Fødevareerhverv), Per Olsen (Landbrugsraadet), Jørgen Lindahl (Den Danske Dyrlægeforening), Kristen Barfod (DTU, Fødevareinstituttet, særlig sagkyndig), Birgit Hendriksen (Fødevarestyrelsen) samt Sten Mortensen (Fødevarestyrelsen, sekretær i arbejdsgruppen). Arbejdsgruppen har modtaget bidrag og kommentarer til rapporten fra Magnus Højris (Dansk Kvæg), Nikolaj Nørgaard (Dansk Svineproduktion) og Poul Tolstrup Christensen (Dansk Svineproduktion).

Arbejdsgruppen har holdt i alt 3 møder, det sidste d. 5. december 2007.

2. Sammendrag

Arbejdsgruppen har vurderet de nuværende regler for smittebeskyttelse for store besætninger, herunder grænsen på 500 DE pr. staldanlæg. Arbejdsgruppen har endvidere for store besætninger gennemgået de principielle forhold omkring smittebeskyttelse, medicinforbrug og zoonoser.

Arbejdsgruppen finder, at de nuværende krav om smittebeskyttelse og loft på 500 dyreenheder per staldanlæg i bekendtgørelse nr. 1152 af 23/11/2006 med hjemmel i landbrugsloven ikke længere udgør en hensigtsmæssig regulering, men at der kan udvikles en mere hensigtsmæssig besætningsstruktur og en bedre regulering af smittebeskyttelse, hvis de nuværende regler afløses af mere tidssvarende og differentierede regler.

Anbefalinger

Arbejdsgruppen anbefaler følgende om besætninger med svin og kvæg:

1. Obligatorisk sundhedsrådgivningsaftale

En sundhedsrådgivningsaftale skal være obligatorisk for besætninger over 500 DE. I malkekvæg- og slagtekalvebesætninger gælder kravet "Ny Sundhedsrådgivning".

2. Godkendelse af smittebeskyttelsesplan

Ved etablering eller udvidelse af et staldanlæg til over 500 DE skal der indsendes en smittebeskyttelsesplan til Fødevarestyrelsen til godkendelse. Landmanden skal udarbejde smittebeskyttelsesplanen i samarbejde med relevante rådgivere således at indretning og drift gennemtænkes, inden besætningen etableres eller udvides. Planen skal være godkendt og underskrevet af den praktiserende dyrlæge, der har sundhedsrådgivningsaftale med den pågældende besætning. Fødevarestyrelsen skal inden for 4 uger fra modtagelsen afgive bemærkninger til planen, hvis der er indvendinger.

3. Indhold af smittebeskyttelsesplan

Smittebeskyttelsesplan skal omfatte *alle* husdyrarter på den pågældende ejendom og redegøre for, hvilke risici der er relevante for den konkrete ejendom og hvorledes de vil blive håndteret.

4. Karantæne/sektionering

- I slagtekalvebesætninger skal indsættelse af kalve enten ske til en særskilt afdeling (karantæne) med overflytning til andet staldafsnit på et senere tidspunkt eller indsættes i en sektion der er indrettet til holddrift
- I svinebesætninger med søer skal der anvendes karantænefaciliteter til de svin, der indkøbes til besætningen
- I svinebesætninger skal staldafsnit til smågrise og slagtesvin indrettes til holddrift i sektioner på maksimalt 500 m².

5. Begrænsninger på antallet af leverandører

Der indføres begrænsninger for, hvor mange besætninger der må indkøbes dyr fra i løbende 12 mdr. perioder:

- I malkekvægsbesætninger må der maksimalt indkøbes kvæg fra 3 besætninger. Malkekvægsbesætninger må ikke indkøbe dyr fra levedyrsmarkeder og dyr fra besætningen må ikke sættes på fællesgræs.
- I svinebesætninger med søer må der maksimalt indkøbes dyr fra 3 besætninger.
- I perioder med større udvidelser eller saneringer, hvor der er behov for stort supplement af kvier/køer eller sopolte kan der undtagelsesvis indkøbes fra flere. I sådan en situation skal der udarbejdes en plan for hvilke særlige forholdsregler der tages i brug for at sikre besætningen mod sygdomme i de indkøbte dyr.

6. Forbud mod visse virksomheder på ejendommen

Der må ikke etableres slagterivirksomhed, opskæringsvirksomhed eller biproduktvirksomhed (f.eks. minkfoderfabrik, petfoodproduktion eller forarbejdning af døde dyr) på ejendommen.

7. Aflivning af besætninger ved sygdomsudbrud

Besætninger skal kunne aflives inden for 24 timer i tilfælde af udbrud af smitsomme sygdomme. Ved en ansøgning om etablering af en bedrift over 500 DE skal Fødevarestyrelsen vurdere, om kravet kan overholdes. På nuværende tidspunkt kan en besætningsstørrelse på 2.400 DE håndteres for svin og kvæg. Aflivningskapaciteten for fjerkræ skal vurderes nærmere. Fødevarestyrelsen og landbrugets organisationer bør sikre kapaciteten til aflivning af svin, kvæg og fjerkræ gennem etablering af faste samarbejdsaftaler og rammeaftaler.

Juridiske forhold

Arbejdsgruppen vurderer, at reglerne kan udfærdiges i en ny bekendtgørelse om smittebeskyttelse i besætninger over 500 DE med hjemmel i lov om hold af dyr, samt ved ændring af de eksisterende bekendtgørelser om sundhedsrådgivningsaftaler. Arbejdsgruppen vurderer endvidere, at det kan gøres uden ændring af lov om hold af dyr¹.

Økonomiske konsekvenser

Den foreslåede ændring af reglerne vil have en positiv effekt på mulighederne for udvikling af en mere hensigtsmæssig besætningsstruktur, hvilket alt andet lige vil føre til en bedre konkurrenceevne.

For landmændene vil der blive mulighed for at indhøste stordriftsfordele, og forslaget vil føre til sparede omkostninger til flytning af dyr mellem besætninger samt mindre administrativt besvær i forhold til registrering af flytning af kvæg mellem egne besætninger. Endelig forventes forslaget af føre til en bedre sundhed med deraf følgende gevinster.

Disse fordele forventes mere end at opveje de omkostninger, der er administrativt (udarbejde smittebeskyttelsesplan, dokumentere smittebeskyttelse), driftsmæssigt og investeringsmæssigt i særlige faciliteter og indretninger vedrørende smittebeskyttelse.

Statens omkostninger til erstatning for aflivede dyr m.v. ved sygdomsudbrud og omkostninger til rengøring og desinfektion fra den lovbundne bevilling på finansloven til ejere af bedrifter med husdyr vil potentielt stige i takt med, at størrelsen af disse bedrifter stiger. Men med de nuværende regler vil ejere imidlertid ofte etablere sin bedrift på flere ejendomme, som vil være i samme epidemiologiske enhed. Hvis forslagene her følges, vil ejere få mulighed for, at samle deres bedrift på den samme ejendom. Den økonomiske risiko for staten vil i de to scenarier afhænge af effektiviteten af den interne smittebeskyttelse i den samlede bedrift og vurderes ikke at være forværret, hvis arbejdsgruppens anbefalinger følges.

Fødevarestyrelsen skal modtage og vurdere indsendte smittebeskyttelsesplaner. Der skal afsættes op til 1 årsværk til administration af ordningen, som tænkes finansieret med et gebyr.

---

¹ Lov om hold af dyr. Lov nr. 432 af 9. juni 2004.

Andre konsekvenser

Følges arbejdsgruppens anbefalinger, vurderes de nye regler også at have en begrænsende effekt på medicinforbrug og på zoonotiske sygdomme i de berørte besætninger. Især anvendelse af holddrift i sektionerede stalde til opdræt af svin eller kalve kan forebygge disse problemstillinger.

Andre anbefalinger

Det anbefales, at der efterfølgende iværksættes en afklaring af mulighederne for early warning og andre særlige diagnostiske overvågningsprogrammer, som kan bidrage til at forbedre sundhedsovervågningen herunder også forud for foder-/vandmedicinering.

Det bør efterfølgende vurderes, om nogle af de iværksatte initiativer på besætninger over 500 DE også kan være en fordel for andre besætningstyper og størrelser.

Det bør sikres, at husdyrproducenter generelt er bekendt med deres ansvar i forbindelse med restriktioner som følge af udbrud af alvorlige husdyrsygdomme, som kan betyde, at det ikke er tilladt af fraføre levende dyr fra ejendommen i en periode på 4-6 uger. Dette kan betyde behov for en individuel plan for at håndtere en sådan situation, hvis dyrenes velfærd ikke kan opretholdes.

3. Baggrund

Overgrænsen på 500 dyreenheder (DE) pr. staldanlæg blev indført i forbindelse med revision af landbrugsloven i 1994 ud fra et veterinært forsigtighedsprincip – jo flere dyr, som holdes sammen, jo større er risikoen for, at besætningen bliver smittet, og jo bedre betingelser har smitstoffer for at udbredes indenfor besætningen. Disse sammenhænge blev belyst i en rapport fra Danmarks Fødevarerforskning vedr. effekten af at fjerne loftet på 500 DE fra 30 oktober 2006.

En overgrænse på 500 DE svarer til en besætning med ca. 330 sortbrogede køer og opdræt med 85 kalve og 250 kvier, eller 1400 søer med smågrise (30 kg), eller en besætning med ca. 4.375 slagtesvin, eller en ægproducent med 85.000 høner, eller et slagtekyllingehold, der producerer 1,95 mio. slagtekyllinger (35 dage) om året. Det er især indenfor disse produktionsgrene, der er besætninger, som er begrænset af overgrænsen på 500 DE, mens der på nuværende tidspunkt ikke er besætninger med får, geder, hjorte, mink, kalkuner, gæs, ænder eller fjervildt, som er nær denne overgrænse.

Opdræt af fisk i dambrug er ikke omfattet af reglen. Begrebet dyreenheder er baseret på, hvilken miljøbelastning som gødningen fra husdyrproduktionen tilfører landbrugsjorden.

I landbrugslovens² forstand er en *landbrugsbedrift* en driftsenhed, som drives af samme fysiske eller juridiske person. Bedriften kan bestå af en eller flere landbrugsejendomme.

Ved en *ejendom* forstås her en ejendom, der er noteret som en landbrugsejendom i Kort- og Matrikelstyrelsens matrikelregister.

Hvis der på en ejendom etableres husdyrproduktion, der overstiger 500 DE, skal produktionen etableres i *staldanlæg*, der hver for sig ikke overstiger 500 DE.

I sammenhæng med lov om hold af dyr kan der på en landbrugsejendom eller et andet geografisk sted være registreret én eller flere *besætninger*. Ved en *besætning* forstås en samling af dyr af

---

² Landbrugsloven. Lovbekendtgørelse nr. 1202 af 9. oktober 2007.

samme dyreart, som anvendes til et bestemt formål. Der kan således f.eks. både være en minkfarm, en kødkvægsbesætning og en malkekvægsbesætning på en ejendom.

Der er regler for alle klovbærende dyr om øremærkning og at flytninger af dyr skal registreres i CHR registeret, samt krav om registrering af husdyrbrug. Disse regler er indført for at sikre sporbarhed i forbindelse med forebyggelse og bekæmpelse af husdyrsygdomme.

Ved en *samdrift* forstås fødevareregionens godkendelse til at betragte flere besætninger med samme dyreart (kvæg eller svin), som har samme ejer, men som kommer fra hver deres geografiske beliggenhed, som én besætning. Ved registrering af en samdrift har ejeren haft mulighed for at undlade at registrere flytning af kvæg mellem sine forskellige ejendomme eller at undlade 7 dages karantænen ved flytning af svin mellem sine forskellige ejendomme. Ved en *grisering* forstås en af fødevareregionen godkendt skriftlig aftale mellem en smågriseproducent og en fast aftager. Smågriseproducenter har ved indgåelse af en griserings-aftale kunnet undlade at øremærke grisene, når de skulle omsættes.

Fødevarestyrelsen har besluttet at stramme reglerne for samdrift og griseringe, således at en undtagelse for at registrere flytning af kvæg i en samdrift bortfalder, ligesom undtagelsen for mærkningskravet i griseringe mellem besætninger med forskellige ejere bortfalder. Vurderingen af enkelte elementer i forbindelse med opstramningen er endnu ikke afsluttet. Fødevarestyrelsen ser endvidere positivt på at arbejde hen imod elektronisk identifikation af kvæg.

Disse tiltag sikrer en klarere administrativ afgrænsning af, hvorledes en besætning defineres. Derved skabes bedre forudsætninger for at opspore dyrene og dermed for sygdomsbekæmpelse.

4. Nuværende lovgivning om smitteforebyggelse hos klovbærende dyr

I det følgende afsnit gennemgås de nuværende (få) generelle regler der har det direkte sigte at begrænse risikoen for spredning af sygdomme. Det drejer sig om overgrænsen på 500 DE pr. staldanlæg, regler om separat karantæne til indkøbte klovbærende dyr som giver en undtagelse for 7/30 dages reglen samt bestemmelser om rengøring, desinfektion af biler til dyretransport efter hver

transport og 48 timers karantæne til biler til dyretransport efter kørsel i udlandet, før de må læsse dyr på en dansk ejendom igen.

Bekendtgørelse nr. 1152 af 23/11/2006 om husdyrhold og arealkrav § 6, indeholder de smittebeskyttelseskrav som gælder, hvis der skal etableres en husdyrproduktion med en årsproduktion med mere end 500 DE på en ejendom. Bekendtgørelsen har hjemmel i landbrugsloven. Hver enkelt enhed skal være driftsmæssigt selvstændig med egen daglig ledelse, og enhederne skal være adskilt med en indbyrdes afstand på mindst 300 m mellem hver enheds bygningsanlæg. Husdyrproducenten skal for hver enkelt enhed sørge for,

- 1) at bygningsanlægget er forsynet med et forrum, der er opdelt i en ren og en uren afdeling. Forrummet skal fungere som eneste adgang til besætningsområdet for personer, der ikke er beskæftiget med stalldriften,
- 2) at bygningsanlægget let og effektivt kan renses og desinficeres, uden at materialerne ødelægges eller beskadiges,
- 3) at bygningsanlægget er indrettet således, at hunde og katte ikke kan færdes ind og ud af bygningerne,
- 4) at studse til eksempelvis foder og flydende gødning er placeret uden for bygningerne,
- 5) at der er faciliteter til midlertidig henlæggelse af døde dyr. Henlæggelse skal ske på et cementeret underlag, som ved indhegning er sikret mod hunde og katte. Døde dyr skal enten opbevares i lukket container eller være afdækket med presenning eller lignende,
- 6) at der i videst muligt omfang sker forebyggelse og sikring mod rotter, mus, fugle og insekter, og disse i øvrigt bekæmpes i fornødent omfang, og
- 7) at der kun indsættes andre dyrearter i bygningerne, hvis disse er nødvendige i den normale drift.

De øvrige bekendtgørelser, som har smittebeskyttelse som sigte, har hjemmel i lov om hold af dyr:

Bekendtgørelse nr. 1310 af 14/12/2005 om supplerende bestemmelser for omsætning af klovbærende dyr. Bekendtgørelsen omhandler bl.a. 7/30 dages reglen (i fjerkræproduktionen gælder en 30/30 dages regel som omtalt i bekendtgørelse nr. 43 af 29/01/2004 om supplerende bestemmelser for omsætning af fjerkræ). De 30 dage refererer til, at et dyr skal blive i besætningen i

30 dage, efter det er blevet handlet/flyttet. De 7 dage refererer til, at der ikke må fraflyttes dyr fra besætningen før 7 dage efter indsættelse af andre klovbærende dyr i besætningen.

Alle typer af besætninger (kvæg, svin, geder og får) har en undtagelse fra 7 dages reglen, hvis de tilførte dyr er indsat direkte i en separat karantæne. Indretning og drift af karantænen skal forud for indsættelse af dyr være godkendt af fødevareregionen.

Bekendtgørelse nr. 773 af 29/08/2001 om rengøring og desinfektion af transportmidler m.v. til klovbærende dyr samt om afhentning af klovbærende dyr. Bekendtgørelsen foreskriver, at transportmidlet skal rengøres og desinficeres umiddelbart efter hver transport. Transportmidler, der har kørt klovbærende dyr i udlandet, skal holde 48 timer i karantæne efter rengøring og desinfektion, før det er tilladt at afhente klovbærende dyr på en ejendom. Ved afhentning af klovbærende dyr fra samlesteder og eksportisolationsstalde (om samlesteder og eksportisolationsstalde, se *bekendtgørelse nr. 771 af 29/08/2001*) er der ingen karantænebestemmelse for transportmidlet. Derved bliver det fordelagtigt for transportører at have lastbiler, som fortrinsvis kører udenlandske transportere fra samlesteder og eksportisolationsstalde og andre lastbiler, som kun kører indenlandske transportere.

Diverse bekendtgørelser om overvågning og bekæmpelse af sygdomme. For de alvorlige smitsomme husdyrssygdomme (f.eks. mund- og klovesyge, svinepest og fugleinfluenza) er der overvågnings- og bekæmpelsesprogrammer som følge af EU-regler. I Danmark er der tradition for også at bekæmpe andre husdyrssygdomme; indenfor svineproduktionen er aujeszky's sygdom og brucellose udryddet ligesom kvægbrugerne i en årrække har bekæmpet og udryddet sygdomme som tuberkulose, brucellose, enzootisk leukose, IBR og BVD. Overvågningsprogrammerne dokumenterer frihed for sygdommene i Danmark og hermed også i besætningerne. Derudover er der overvågningsprogrammer for salmonella, som inddeler besætningerne efter sundhedsstatus.

Vurdering

Der er få regler med det direkte sigte at forbedre smittebeskyttelsen i alle danske husdyrbesætninger.

De mest betydende nuværende regler med den ønskede virkning vurderes at være kravet om rengøring og desinfektion af transportbiler til dyretransporter efter hver transport, samt kravet om 48 timers karantæne til lastbiler efter kørsel i udlandet førend der læsses i en dansk besætning. Reglen har den betydning, at der i høj grad anvendes samlesteder ved eksport af dyr, og derved brydes den direkte forbindelse mellem en dansk besætning og eventuelle udbrud i udlandet, da de lastbiler, der har været i kontakt med et udbrud i udlandet, ikke kommer i kontakt med en dansk besætning.

7/30 dages reglen må også forventes at have en effekt på spredning af sygdomme.

Reglerne om smittebeskyttelse i meget store besætninger vurderes ikke at have haft stor effekt, da det fortsat er begrænset, hvor mange bedrifter der er over 500 DE.

Hvad angår de eksplicite krav til bygningsmæssige og driftsmæssige forhold for hver enkelt enhed i bekendtgørelsen om husdyrhold og arealkrav, så er nogle af kravene ikke relevante eller hensigtsmæssige i alle typer af store besætninger (f.eks. er moderne kvægstalde meget åbne af hensyn til en god luftkvalitet og dermed er stalden ikke afskærmet for f.eks. hunde, katte og gnavere), og kravet i pkt. 5 om pladsen til henlæggelse af døde dyr er overført til bekendtgørelse nr. 439 af 11. maj 2007 om opbevaring af døde dyr.

5. Smitteforebyggende foranstaltninger

Danmarks Fødevareforskning har vurderet de smitemæssige konsekvenser af en ophævelse af grænsen på 500 DE. Grundlaget for vurderingen har imidlertid ikke været stærkt, da der kun er få undersøgelser, der har kunnet inddrage store besætninger i analyserne. Der er i sagens natur heller ikke danske data til rådighed for en grundig analyse. Rapporten peger imidlertid fortsat på nogle potentielle risici, hvilket netop indgår i nærværende rapporters analyser med konkrete forslag til initiativer.

Der er peget på, at forekomsten af almindeligt forekommende infektiøse sygdomme i den danske æg- og slagtekyllingeproduktion ikke ventes at ændre sig ved en stigende besætningsstørrelse som følge af den høje sundhedsstatus i den danske fjerkræproduktionen med en intensiv sygdomsovervågning i toppen af avlspyramiden og et meget strikt handelsmønster. Derimod er der

en risiko for, at forekomsten af infektiøse sygdomme i den danske svine- og kvægproduktion kan stige, hvis besætningerne bliver større. Derfor er fokus i denne rapport især rettet mod initiativer i svine- og kvægproduktionen.

Handel med dyr

Køb og salg af dyr vil sprede smitstoffer fra den ene besætning til den anden. Det er dokumenteret, at både når det gælder epidemier af alvorlige smitsomme husdyrsygdomme i Europa, sygdomme som er almindelige i danske svinebesætninger, og når helt nye sygdomme dukker op, så skyldes hovedparten af udbruddene handel med dyr.

Findes der - evt. uopdaget - sygdom i besætninger som leverer dyr til andre besætninger og der ikke tages forholdsregler, er risikoen for sygdomsspredning betragtelig. Hvis f.eks. 40% af leverandørbesætningerne har en (uopdaget) sygdom, er der over 90% risiko for at indkøbe sygdommen, hvis man handler med 5 forskellige tilfældigt valgte besætninger. Selv hvis kun 15% af leverandørbesætningerne har sygdommen, er der over 50% risiko for at få sygdommen ved at handle med 5 besætninger.

Ofte fokuseres mere på andre, mindre sandsynlige smitteveje som personsmitte eller luftbåren smitte, når der foretages overvejelser om besætningers smittebeskyttelse.

Ikke desto mindre er det afgørende, at der gøres en indsats for at sikre sig, at besætningen ikke bliver smittet ved indkøb af dyr.

Luftbåren smitte

En række smitstoffer, som kan udløse lungebetændelse og luftvejssygdomme, kan spredes gennem luften. Det drejer sig f.eks. om mund- og klovesyge virus samt f.eks. svinesygdomme som PRRS og Mycoplasma-lungesyge. Epidemiologiske undersøgelser viser, at smitterisikoen er afhængig af afstand, vindretning og ofte også af meteorologiske forhold som høj luftfugtighed og vejrforhold, der fremmer ikke-turbulente luftstrømninger.

Hvis der sker en generel udvikling mod større besætninger, vil de som konsekvens heraf også gennemsnitligt komme til at ligge længere fra hinanden, hvilket vil nedsætte risiko for luftbåren

smitte. Hvorvidt netto-resultatet bliver en samlet øget risiko, uændret eller nedsat risiko kan variere for de enkelte sygdomme. For ikke ekstremt smitsomme sygdomme giver en afstand på 500-800 meter god sikkerhed, mens f. eks. mund- og klovesyge virus kan spredes over mange kilometers afstand via luftbåren smitte.

Andre spredningsveje.

Der er i de europæiske lande gennem de seneste år en række eksempler på udbrud af svinepest, blæreudslet hos svin, fugleinfluenza og mund- og klovesyge som viser, at også en række andre smitteveje er relevante at beskytte sig imod. Der er eksempler på smittespredning med ikke rengjorte lastbiler til dyretransporter, personer og værktøj, som færdes mellem flere besætninger, dyrenes adgang til udearealer eller manglende forholdsregler for at forhindre urenheder og skidt fra udearealer i at blive flyttet ind i staldarealet.

I nogle tilfælde er sygdomsudbrud i udlandet konstateret i meget store bedrifter med egen fødevarevirksomhed, hvor der ikke var en skarp adskillelse mellem fødevarevirksomheden og primærproduktionen.

Det kan også være nødvendigt at beskytte besætningerne mod f.eks. vildsvin, fugle, gnavere og insekter. Vildsvin kan sprede svinepest, vilde fugle kan sprede fugleinfluenza virus, insekter kan sprede vektorborne sygdommen som bluetongue og fluer kan sprede campylobacter.

Metoder til at forhindre spredning af sygdomme

God smittebeskyttelse tager udgangspunkt i gennemtænkte bygningsindretninger og arbejdsprocedurer, samt grundlæggende strategiske overvejelser om, hvordan risici forbundet med besætningsområdets kontaktflader til omverdenen kan minimeres.

Indkøb af dyr er som nævnt den vigtigste risikofaktor. Metoderne til at sikre besætningen er, at a) leverandørbesætningers sundhedsstatus er veloplyst, b) at indkøbte dyr sættes i karantæne eller isoleres i en særlig sektion af besætningen, og c) at antallet af leverandører reduceres til et minimum.

For de sygdomme, hvor der er specifikke overvågningsprogrammer, er det nødvendigt at sikre sig, at sundhedsstatus i leverandørens besætning er på niveau med eller bedre end den besætning dyrene indkøbes til. Det gælder f.eks. for SPF sygdommene og salmonella-status i svineproduktionen samt for Salmonella dublin og BVD i kvægbranchen.

Risikoen for at pådrage besætningen sygdomme kan reduceres ved at minimere antallet af leverandører af dyr til besætningen samt at sikre sig, at disse leverandører har en god sundhedsovervågning, ekstern smittebeskyttelse og undlader risiko-adfærd. Det kan være hensigtsmæssigt at sætte en begrænsning på antal besætninger, der må indkøbes fra over en løbende 12 mdr.'s periode. Der vil imidlertid være behov for indkøb fra flere besætninger i særlige situationer, hvor der f.eks. sker store udvidelser eller sanering af besætninger.

En anden metode er at anvende en separat karantæne til indkøbte dyr. Karantænefaciliteter kan forhindre besætninger i at blive smittet med almindelige sygdomme i de indkøbte dyr, som vil blive opdaget inden for den periode dyrene går i karantænen, hvis leverandørbesætningerne eller de indkøbte dyr systematisk undersøges.

SPF svinebesætninger anvender et karantænesystem, hvor dyrene isoleres i ca. 6 uger inden indsætning i besætningsområdet. Ved udbrud af sygdom (almindelig eller ondartet lungesygge, PRRS eller nysesygge) i leverandørbesætningen spredes sygdommen videre til henholdsvis 41% af de sobesætninger, som ikke anvender en karantæne, hvorimod kun 6% af de sobesætninger, som anvender en karantæne til de indkøbte dyr bliver smittet med sygdommen. Ejere af svinebesætninger søger at holde sig fri af disse sygdomme af produktionsøkonomiske grunde.

Indførelse af karantænefaciliteter i kvægbruget vil for indeværende ikke øge sikkerheden imod de sygdomme, som er almindelige i kvægbruget, da der ikke er udviklet de nødvendige procedurer og testprogrammer, som skal anvendes sammen med karantæneforanstaltningen.

Det er imidlertid vigtigt at sikre dokumentation for en god sundhedsstatus hos de indkøbte dyr og i leverandørbesætningen for de sygdomme, hvor der allerede er findes sundhedsprogrammer.

Anvendelse af karantæner vil også have en vis effekt i de sjældne tilfælde, hvor der udbryder sygdomme, som normalt ikke findes i Danmark (Kvæg: Mund- og klovesygge, IBR og BVD; Svin:

Mund- og klovesyge, svinepest, aujeszky). Besætninger, som har indkøbte (smittede) dyr fra perioden inden sygdommen opdages i Danmark i karantæne, vil muligvis kunne undgå sygdom i resten af besætningen og spredning af virus vil blive forsinket i resten af besætningen. Dermed reduceres risikoen for, at andre besætninger bliver smittet.

Anvendelse af karantæne i besætninger, hvor der alene er dyr til slagtning (f.eks smågrisebesætninger og besætninger med slagtesvin eller slagtekalve) vil betyde, at dyrene skal flyttes en ekstra gang efter indsættelse i besætningen. Det er sjældent hensigtsmæssigt. I den type besætninger kan imidlertid gennemføres holddrift, hvor dyr, der er indkøbt på samme tidspunkt, holdes sammen gennem hele opdrætsperioden i en sektion af besætningen, som har beskyttelsesforanstaltninger mod smitstoffer fra dyr i andre sektioner af besætningen.

Medicinering eller vaccination af de indkøbte dyr eller besætningens dyr kan ikke eliminere disse smitstoffer og kan dermed ikke erstatte andre smittebeskyttende foranstaltninger.

Besætningens placering i relation til andre besætninger er ligeledes relevant, men er i mange tilfælde et vilkår man må leve med uden at kunne ændre på det. Nabo-aftaler om fælles strategi mod luftvejssmitstoffer er dog en mulighed, der ind imellem kan indgås.

Sikring af selve besætningsområdet skal ske ved adgangskontrol i en eller anden form (hegning, skiltning, sikre adgangsveje til besætningen, m.v.). Desuden kan der ske en regulering af adgangen for dyretransport biler, fodertransporter og andre vogne, der kommer i besætninger. Ind- og udlevering af dyr skal ske således at mulighed for smitteoverførsel minimeres.

Vurdering

Fornuftige smittebeskyttende foranstaltninger kan i mange tilfælde forhindre at besætninger bliver smittet med sygdomme. Den nødvendige indsats kan dækkes under de tre elementer: 1) etablering af smittebeskyttelsesplan, 2) indkøbsbegrænsning ved køb af dyr og 3) karantænefaciliteter/holddrift. Disse elementer har forskellig relevans og anvendelse inden for de forskellige dyrearter og typer af produktion.

6. Medicinforbrug

Medicinforbruget ventes i nogen grad at følge sundhedstilstanden i besætningerne. Derfor forventes initiativer til begrænsning af risikoen for spredning af sygdomme til besætningerne, jf. forrige afsnit, også at resultere i mindre risiko for sygdomme, som kræver medicinsk behandling.

Medicinforbruget er også påvirket af en række andre faktorer, herunder også besætningens interne smittebeskyttelse. Især anvendelse af holddrift/sektionerede stalde til opdræt af svin eller kalve kan forebygge et højt medicin forbrug.

For luftvejsslidelserne almindelig og ondartet lungesyge samt nysesyge i svineproduktionen er det også muligt at tage vaccination i anvendelse som en strategi mod sygdomme og derigennem reducere behovet for antibiotika behandlinger.

Vurdering

De eksisterende sundhedsrådgivningsaftaler har til formål at sikre en god sundhed i besætningerne, herunder ved at gennemføre fornuftige vaccinationsprogrammer og sikre en korrekt anvendelsen af medicin. Som supplement til effekten af den generelle smittebeskyttelse vil obligatorisk sundhedsrådgivning være en relevant faktor for store besætninger.

Diagnostiske undersøgelser forud for medicinering i foder eller vand kan også være en hensigtsmæssig foranstaltning.

7. Zoonoser

Der er i Danmark overvågnings- og kontrolprogrammer mod nogle fødevarebårne zoonotiske sygdomme, herunder salmonella og campylobacter.

Vurdering

I kraft af, at zoonotiske sygdomme også er infektiøse, forventes de smitteforebyggende foranstaltninger i besætninger at have gavnlig effekt på samme måde som beskrevet for husdyrsygdommene.

8. Overvågningsprogrammer ("early warning")

En effektiv overvågning af sundhedstilstanden i husdyrbesætninger er vigtig for hurtigt at kunne intervenere overfor et nyt sygdomsproblem. For mange sygdomme består et overvågningsprogram af flere komponenter, f.eks. i et på forhånd fastlagt program med udtagning af blodprøver til kontrol af antistoffer (f.eks. svinepest, fugleinfluenza og Salmonella Dublin), samt besætningsejerens og den praktiserende dyrlæges pligt til at anmelde deres eventuelle mistanke om tegn på en alvorlig husdyrsygdom til myndighederne ("anmeldepligten"). I det sidstnævnte tilfælde afbrydes den mistænkte besætnings normale drift ved, at fødevareregionen "lukker" besætningen i nogle dage, mens der udtages prøver som sendes til analyse.

For almindelige sygdomme er sundhedsovervågningen i besætningerne vigtig for at sikre et korrekt beslutningsgrundlag forud for intervention og medicinsk behandling.

I de seneste år er en nyt overvågningskoncept ("early warning") kommet til. Her er årsagen til anvendelse af diagnostik en ændring i centrale produktionsparametre. Denne type overvågning kan være værdifuld til at opdage sygdomme, som ikke viser tydelige tegn på sygdom.

På nuværende tidspunkt skal fjerkræproducenter eksempelvis sørge for at få udtaget prøver til hurtig-diagnostik for fugleinfluenza, hvis f.eks. indtagelse af foder eller vand falder over 20% inden for et døgn eller hvis dødeligheden stiger 3%-point i løbet af 3 dage. Besætningen bliver ikke underlagt restriktioner fra fødevareregionen i undersøgelsesperioden.

I kvægproduktionen kan en pludselig nedgang i mælkeydelse være et eksempel på et kriterium, som kunne udløse undersøgelser med hurtig-diagnostiske metoder.

Vurdering

"Early warning" konceptet kan i fremtiden blive et værdifuldt element i overvågningsstrategier mod sygdomme, som først viser sig ved at produktionsparametre eller inline målinger i mælk påvirkes negativt.

Der mangler dog forskning i og erfaring med denne metode før den kan anbefales som et generelt redskab.

9. Det veterinære beredskab – aflivningskapacitet

I tilfælde af udbrud af en alvorlig smitsom husdyrsygdom, skal Fødevarestyrelsen sørge for at dyrene i besætningen bliver aflivet og destrueret på en forsvarlig måde, så smittespredning undgås. Af hensyn til at sikre et effektivt beredskab er det i Fødevarestyrelsens resultatkontrakt angivet, at besætninger med udbrud af en alvorlig sygdom skal aflives indenfor 24 timer.

Fødevarestyrelsen har indgået formelle eller uformelle aftaler med Beredskabsstyrelsen, Danish Meat Association, Dansk Kvæg, Kødbranchens Fællesråd og DAKA om samarbejdet mellem parterne ved aflivning af dyr i forbindelse med udbrud af alvorlige sygdomme.

Aflivningskapacitet for svin

Danish Meat Association's beredskabsplan beskriver pt. en maksimal daglig kapacitet for aflivning af svin på 2.400 søer inklusive smågrise og slagtesvin (svarende til ca. 2.400 DE). Dette svarer til 8 aflivningshold. Dette er forudsat en normal arbejdsdag. Kapaciteten kan opretholdes i en længere periode forudsat, at arbejdsdagen ikke væsentligt overskrider det normale time antal.

Et hold består af 2 dyrlæger samt 15 slagteriarbejdere med erfaring i bedøvning af svin.

Danish Meat Association's medlemsvirksomheder har givet tilsagn om at stille slagteriarbejdere til rådighed. Dyrlægekapaciteten udgøres af 12 dyrlæger ansat i Sundhedskontrollen samt 4 praktiserende dyrlæger, som Sundhedskontrollen vil indgå aftale med.

Aflivningskapacitet for kvæg

Kødbranchens Fællesråd har aftale med slagterier om at stille personale til rådighed i tilfælde af udbrud af smitsom sygdom. Erhvervet kan umiddelbart stille med 16 hold til aflivning. Et hold, der består af 2 rutinerede slagtere, 3 stalpersonale, chauffører mv. til håndtering og 1 inseminør som sekretær, vil kunne aflive 30 kreaturer i timen. Et hold samt en dyrlæge vil kunne aflive 150 DE på 7 timer. Dette giver mulighed for aflivning af mindst 2.400 dyreenheder den første dag. De efterfølgende dage vil kapaciteten være større, da aflivningsholdene vil kunne arbejde hele dagen.

I den periode, hvor slagterier er lukket pga. et generelt forbud mod transport af klovbærende dyr, kan slagteriets personale benyttes. Her er både rutinerede personer til aflivning og staldpersonale. Derudover er der chauffører, som er vant til at håndtere kreaturer ved besætningerne og slagterierne. Inseminører er ligeledes vant til registreringsarbejde i besætninger.

Efter genopstart af slagterier kan noget af slagteriets personale afløses af ansatte i det private erhverv, f.eks. klovbeskærere, chauffører og slagtere.

Aflivning af fjerkræ

Fødevarestyrelsen kan anvende en række metoder til aflivning af fjerkræ. Fødevarestyrelsen engagerer fjerkræ-fangere, som normalt gennemfører aflivninger af udsætterhøner.

Beredskabsstyrelsen kan også levere mandskab til indsatserne og deres hjælp er særligt påkrævet i situationer, hvor aflivningen foregår ved gasning i huse og derfor kræver særligt beskyttelsesudstyr for personale, der forestår aflivningen.

CO2 containere kan anvendes til aflivning af høns, kyllinger og kalkuner. DAKA har 4 containere til rådighed. Kapaciteten vurderes at være ubegrænset da containerne kan tømmes i samme takt som der er mandskab til at hente fjerkræ ud af husene. Et alternativ er anvendelse af *Chick-pulp maskinen*, der er beregnet til at aflive udsætterhøns. De aflivede høns oparbejdes til minkfoder. Det er dog ikke tilladt at anvende høns, der er aflivet på grund af smitsom husdyrsygdom, som minkfoder, jf. biproduktforordningens artikel 23, stk. 2, litra b), nr. i).

Aflivning af fjerkræ i huse med CO2, eventuelt ved udlægning af tørnis, er en metode, som foretrækkes ved udbrud af fugleinfluenza af hensyn til personalets sikkerhed. Metoden kan anvendes, hvor huset kan gøres tæt, og hvor fjerkræet går på gulvet.

Aflivning af fjerkræ i huse med nitrogen vil også blive foretrukket ved udbrud af fugleinfluenza, men i situationer, hvor fjerkræet ikke kun kan gå på gulvet.

Vurdering

Det vurderes, at den nuværende døgn-kapacitet til aflivning i forbindelse med udbrud af alvorlige smitsomme sygdomme er cirka 2.400 DE i svine- og kvægbesætninger. Kapaciteten til aflivning af fjerkræ skal opgøres mere præcist.

Det er typisk antallet af aflivningsteams, som er den begrænsende faktor for aflivningskapacitet. Hvis besætningsstrukturen udvikler sig således, at denne kapacitet ikke er tilstrækkelig, så kan beredskabsplanen, arbejdsprocedurer eller udstyr ændres, således at kapaciteten øges.

En høj kapacitet til aflivning af husdyr i besætningerne kræver et godt og på forhånd fastlagt samarbejde mellem myndighederne (Fødevarestyrelsen og Beredskabsstyrelsen), brancheorganisationer (Dansk Svineproduktion, Dansk Kvæg) og virksomheder.

10. anbefalinger

Arbejdsgruppen finder, at de nuværende krav om smittebeskyttelse og loft på 500 dyreenheder per staldanlæg i bekendtgørelse nr. 1152 af 23/11/2006 med hjemmel i landbrugsloven ikke længere udgør en hensigtsmæssig regulering. Bestemmelserne fører på nogle punkter til den modsatte adfærd end den ønskede. Store bedrifter med husdyr indrettes i dag på flere ejendomme i stedet for én, hvilket bl.a. fører til mere transport af dyrene (smågrise skal transporteres og opdrættes væk fra soholdet og kalve/kvier skal transporteres væk fra malkekvægsbesætninger for siden at bringes tilbage i besætningen). Det betyder også, at husdyrproduktion i højere grad spredes på flere ejendomme, end hvis landmændene får bedre mulighed for at samle deres husdyrproduktion på den samme ejendom.

Derfor finder arbejdsgruppen, at der kan udvikles en mere hensigtsmæssig bedriftsstruktur og en bedre regulering af smittebeskyttelse, hvis de nuværende regler afløses af mere tidssvarende og differentierede regler, der skal imødegå de smitemæssige risici i besætninger over 500 DE.

Arbejdsgruppen anbefaler følgende om besætninger med svin og kvæg:

1. Obligatorisk sundhedsrådgivningsaftale

En sundhedsrådgivningsaftale skal være obligatorisk for besætninger over 500 DE. I malkekvæg- og slagtekalvebesætninger gælder kravet "Ny Sundhedsrådgivning".

2. Godkendelse af smittebeskyttelsesplan

Ved etablering eller udvidelse af et staldanlæg til over 500 DE skal der indsendes en smittebeskyttelsesplan (og eventuel plan for karantænefaciliteter) til Fødevarestyrelsen til godkendelse. Landmanden skal udarbejde smittebeskyttelsesplanen i samarbejde med relevante rådgivere således at indretning og drift gennemtænkes, inden besætningen etableres eller udvides. Planen skal være godkendt og underskrevet af den praktiserende dyrlæge, der har sundhedsrådgivningsaftale med den pågældende besætning. Fødevarestyrelsen skal inden for 4 uger fra modtagelsen afgive bemærkninger til planen, hvis der er indvendinger. Smittebeskyttelsesplanen skal være et element i sundhedsrådgivningsaftalen, opdateres én gang årligt

og foreligge på bedriften, så den kan indgå i den løbende kontrol fra myndighederne. Landmanden forpligter sig med sin underskrift til at følge smittebeskyttelsesplanen.

3. Indhold af Smittebeskyttelsesplan

Smittebeskyttelsesplan skal omfatte *alle* husdyrarter på den pågældende ejendom og redegøre for, hvilke risici der er relevante for den konkrete ejendom. Som minimum skal følgende forhold håndteres eller kommenteres:

- Beliggenhed i forhold til andre besætninger
- Definition af besætningsområde, herunder udendørsarealer
- Hvad der skal ind i besætningen (dyr, personer, foder, strøelse, sæd, medicin, værktøj mv.)
- Hvad der skal ud af besætningen (dyr til levebrug/slagtning, dyr til destruktion, urin og gødning mv.)
- Bekæmpelse og kontrol af skadedyr, kontrol af fugle mv.
- Kritiske punkter i smittebeskyttelsen af ejendommen, herunder særlige forhold ved udendørs produktion
- Dokumentation af smittebeskyttelsesprocedurer (sundhedsstatus af leverandørbesætninger og indkøbte dyr, besøgende mv.).

4. Karantæne/sektionering

- I slagtekalvebesætninger skal indsættelse af kalve enten ske til en særskilt afdeling (karantæne) med overflytning til andet staldafsnit på et senere tidspunkt eller indsættes i en sektion der er indrettet til holddrift
- I svinebesætninger med søer skal der anvendes karantænefaciliteter til de svin, der indkøbes til besætningen
- I svinebesætninger skal staldafsnit til smågrise og slagtesvin indrettes til holddrift i sektioner på maksimalt 500 m².

5. Begrænsninger på antallet af leverandører

Der indføres begrænsninger for, hvor mange besætninger der må indkøbes dyr fra i løbende 12 mdr. periode:

- I malkekvægsbesætninger må der maksimalt indkøbes kvæg fra 3 besætninger. Malkekvægsbesætninger må ikke indkøbe dyr fra levedyrsmarkeder og dyr fra besætningen må ikke sættes på fællesgræs.
- I svinebesætninger med søer må der maksimalt indkøbes dyr fra 3 besætninger.
- I perioder med større udvidelser eller saneringer, hvor der er behov for stort supplement af kvier/køer eller sopolte kan der undtagelsesvis indkøbes fra flere. I sådan en situation skal der udarbejdes en plan for hvilke særlige forholdsregler der tages i brug for at sikre besætningen mod sygdomme i de indkøbte dyr.

6. Forbud mod visse virksomheder på ejendommen

Der må ikke etableres slagterivirksomhed, opskæringsvirksomhed eller biproduktvirksomhed (f.eks. minkfoderfabrik, petfoodproduktion eller forarbejdning af døde dyr) på ejendommen.

7. Aflivning af besætninger ved sygdomsudbrud

Besætninger skal kunne aflives inden for 24 timer i tilfælde af udbrud af smitsomme sygdomme. Ved en ansøgning om etablering af en bedrift over 500 DE skal Fødevarestyrelsen vurdere, om kravet kan overholdes. På nuværende tidspunkt kan en besætningsstørrelse på 2.400 DE håndteres for svin og kvæg. Aflivningskapaciteten for fjerkræ skal vurderes nærmere. Fødevarestyrelsen og landbrugets organisationer bør sikre kapaciteten til aflivning af svin, kvæg og fjerkræ gennem etablering af faste samarbejdsaftaler og rammeaftaler.

Det anbefales, at emner, der vedrører beredskabet (justering af kapacitet til aflivning, beredskabsøvelser og beredskabsplaner), jævnligt tages op til drøftelse i de eksisterende kontaktfora Fødevarestyrelsen/ Danish Meat Association, Fødevarestyrelsen/Dansk Kvæg og Fødevarestyrelsen/Landbruksrådet.

Arbejdsgruppen finder endvidere behov for at pege på en række andre punkter, som bør belyses nærmere efterfølgende med henblik på mere generelle initiativer. Nogle af disse kan have et bredere sigte, ligesom nogle fortsat kan være afhængig af besætningsstørrelsen. Dette skal også ses i sammenhæng med, at EU's Dyresundhedsstrategi 2007 – 2013 lægger større vægt på forebyggelse frem for helbredelse samt på et øget offentligt-privat samarbejde herom.

8.

Det anbefales, at der efterfølgende iværksættes en afklaring af mulighederne for etablering af early warning systemer og andre særlige diagnostiske overvågningsprogrammer, som kan bidrage til at forbedre sundhedsovervågningen herunder også forud for foder-/vandmedicinering. Målsætningen er, at der udarbejdes brugbare kriterier for etablering af denne type overvågning, samt at disse metoder vurderes i relation til anvendelse i store besætninger. Det konstateres samtidig, at der fortsat er behov for en forsknings- og udviklingsindsats og derfor opfordres til en forskningsmæssig prioritering af området.

9.

Det bør efterfølgende vurderes, om nogle af de iværksatte initiativer på bedrifter over 500 DE med fordel kan indføres for andre besætningstyper og størrelser.

10.

Det bør sikres, at husdyrproducenter generelt er bekendt med deres ansvar i forbindelse med restriktioner som følge af udbrud af alvorlige husdyrsygdomme, som kan betyde, at det ikke er tilladt at fraføre levende dyr fra ejendommen i en periode på 4-6 uger. Dette kan betyde behov for en individuel plan for at håndtere en sådan situation, hvis dyrenes velfærd ikke kan opretholdes.

Lovgivning

Lovgivningen, som skal sikre, at hold af dyr sker på ansvarlig vis og på en sådan måde, at hensynet til fødevarer sikkerheden og menneskers og dyrs sundhed samt til produktionen tilgodeses, er fastsat i lov nr. 432 af 9. juni 2004 om hold af dyr med senere ændringer.

Kapitel 6 i lov om hold af dyr indeholder i §§ 25-36 bl.a. regler om sygdomme og infektioner hos dyr, herunder om bekæmpelse og forebyggelse af husdyrsygdomme og -infektioner. Reglerne er i vidt omfang udformet som bemyndigelsesbestemmelser, der gør det muligt administrativt at fastsætte detailregulering på området.

I medfør af § 17, stk. 1, nr. 1, jf. § 7, stk. 1, bekendtgørelse nr. 1479 af 15. december 2005 om Fødevarestyrelsens opgaver og beføjelser er kompetencen til at udstede regler efter kapitel 6 i lov om hold af dyr tillagt veterinærdirektøren.

Efter § 34, stk. 1, 1. pkt., i lov om hold af dyr kan veterinærdirektøren således fastsætte regler om sygdomsforebyggende foranstaltninger for steder, hvor dyr holdes eller bringes sammen, samt for behandling, opbevaring og transport mv. af dyr, produkter og gødning mv.

Bestemmelsen gør det muligt at fastsætte administrative regler om særlige sygdomsforebyggende foranstaltninger bl.a. i forbindelse med krav til staldbygninger eller regler om forebyggelse af latente sygdomme, der skyldes dyrenes fysiske omgivelser.

Arbejdsgruppen vurderer, at regler, der kan udmønte anbefaling 1-6 vil kunne fastsættes administrativt med hjemmel i § 34 i lov om hold af dyr, mens udmøntningen af anbefaling 7-10 ikke umiddelbart forudsætter administrative regler.

Vurdering

Arbejdsgruppen finder, at de veterinære aspekter i forhold til indretning og drift af landbrug bedst reguleres med udgangspunkt i lov om hold af dyr. Det gælder også forhold, som relaterer sig til besætningsstørrelsen. Det anbefales derfor, at § 6 i bekendtgørelse nr. 1152 af 23/11/2006 ophæves, og at der samtidig administrativt udstedes en ny bekendtgørelse om smittebeskyttelse i staldanlæg over 500 DE med hjemmel i lov om hold af dyr.

De foreslåede krav til obligatoriske sundhedsrådgivningsaftaler kræver ændring af bekendtgørelse nr. 927 21/11/2003 om sundhedsrådgivningsaftaler for svinebesætninger og af bekendtgørelse nr. 1045 af 20/10/2006 om Ny Sundhedsrådgivning i kvægbesætninger.

Økonomiske konsekvenser

Den foreslåede ændring af reglerne vil have en positiv effekt på mulighederne for udvikling af en mere hensigtsmæssig besætningsstruktur, hvilket alt andet lige vil føre til en bedre konkurrenceevne.

For landmændene vil der blive mulighed for at indhøste stordriftsfordele, og forslaget vil føre til sparede omkostninger til flytning af dyr mellem besætninger samt mindre administrativt besvær i forhold til registrering af flytning af kvæg mellem egne besætninger. Endelig forventes forslaget af føre til en bedre sundhed med deraf følgende gevinster.

Disse fordele forventes mere end at opveje de omkostninger, der er administrativt (udarbejde smittebeskyttelsesplan), driftsmæssigt (vedligehold af smittebeskyttelsesplan) og investeringsmæssigt i særlige faciliteter og indretninger vedrørende smittebeskyttelse (karantænefaciliteter, sektionering mm.)

Statens omkostninger til erstatning for aflivede dyr m.v. ved sygdomsudbrud og omkostninger til rengøring og desinfektion fra den lovbundne bevilling på finansloven til ejere af bedrifter med husdyr vil potentielt stige i takt med, at størrelsen af disse bedrifter stiger. Men med de nuværende regler vil ejere imidlertid ofte etablere sin bedrift på flere ejendomme, som vil være i samme epidemiologiske enhed. Hvis forslagene her følges, vil ejere få mulighed for, at samle deres bedrift på den samme ejendom. Den økonomiske risiko for staten vil i de to scenarier afhænge af effektiviteten af den interne smittebeskyttelse i den samlede bedrift og vurderes ikke at være forværret, hvis arbejdsgruppens anbefalinger følges.

Fødevarestyrelsen skal modtage og vurdere indsendte smittebeskyttelsesplaner. Det forventes, at antallet af indsendte planer bliver forholdsvis begrænset i de først kommende år. Vurderingen af en indsendt plan er ligeledes forholdsvis enkel, da den allerede vil være godkendt af den praktiserende dyrlæge, som har sundhedsrådgivningsaftalen. Der skal afsættes op til 1 årsværk til administration af ordningen, som tænkes finansieret med et gebyr.